

Elżbieta Kremer

Zasady nabywania rent strukturalnych – zagadnienia wybrane

1. W dniu 21 czerwca 2007 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013¹. Aktem tym zostały zmienione dotychczasowe zasady nabywania rent strukturalnych określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na uzyskiwanie rent strukturalnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich².

Wprowadzone zmiany mają na tyle merytorycznie istotny charakter, że warto tym najważniejszym poświęcić kilka uwag. Nowa regulacja dotycząca warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” wprowadzona została po trzyletnim okresie obowiązywania w tej materii dotychczasowych rozwiązań, stąd też zasadnym może być pytanie, czy i na ile dotychczasowe doświadczenia związane z funkcjonowaniem rent strukturalnych zostały wyko-

---

¹ Dz.U. Nr 109, poz. 750 zm. rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lipca 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” – objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U. Nr 140, poz. 990) oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2007 r. (Dz.U. Nr 168, poz. 1182).

² Dz.U. Nr 114, poz. 1191 z późn. zm.

rzystane w nowych regulacjach. Nadto od 1 stycznia 2007 r. obowiązują nowe rozwiązania w zakresie rent strukturalnych zawarte w rozporządzeniu Rady nr 1698/2005/WE w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)³.

Stąd też celem niniejszych rozważań jest wskazanie, jaki jest charakter wprowadzonych zmian w zakresie regulacji prawnej dotyczącej rent strukturalnych, czy wprowadzone zmiany mają ułatwić potencjalnym beneficjentom uzyskanie prawa do renty strukturalnej, czy też w większym stopniu mają prowadzić do poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych, a także czy konwenują z rozwiązaniami europejskimi. Przedmiotem rozważań będą przede wszystkim zmiany dotyczące: przesłanek nabycia renty strukturalnej, postępowania administracyjnego w sprawie przyznania renty strukturalnej, a także ocena nowych polskich rozwiązań w kontekście ich zgodności z przepisami europejskimi, tj. art. 23 powołanego wcześniej rozporządzenia 1698/2005.

Jest faktem powszechnie znanym, że renty strukturalne jako jedna z form wspierania rozwoju obszarów wiejskich stanowią to działanie, które w sposób szczególnie cieszy się dużym zainteresowaniem pośród potencjalnych beneficjentów w Polsce. Powody tego zainteresowania są dość łatwe do wskazania, przede wszystkim są to: wysokość świadczenia finansowego z tytułu renty strukturalnej, które jest świadczeniem znacznie wyższym niż świadczenia emerytalne czy rentowe przewidziane w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, a także treść samych przesłanek wymaganych do uzyskania renty strukturalnej, w szczególności tych dotyczących gospodarstwa rolnego, które nie były trudne do spełnienia. Powyższe okoliczności niewątpliwie miały istotny wpływ na treść rozwiązań zawartych w rozporządzeniu MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Dlatego też przedmiotem niniejszych rozważań będą te przesłanki wymagane dla nabycia renty strukturalnej, których treść została inaczej ukształtowana w stosunku do rozwiązań dotychczas obowiązujących.

---

³ Dz.Urz.U.E.L. 277/1 z 2005 r. ze zm.

Przepis § 4 rozporządzenia MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r. wskazuje przesłanki, które łącznie musi spełnić producent rolny będący osobą fizyczną prowadzącą na własny rachunek działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym położonym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, aby otrzymać rentę strukturalną. Spośród wymienionych przesłanek zmianie uległa przesłanka związana z wymogiem podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, a także przesłanka przekazania gospodarstwa rolnego.

2. Odnośnie do pierwszej z wymienionych przesłanek § 4 pkt 2 rozporządzenia MRiRW z 19 czerwca 2007 r. stanowi wymóg, aby rolnik prowadził nieprzerwanie działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym w okresie co najmniej 10 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o rentę strukturalną i w tym okresie podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, zwanemu dalej „ubezpieczeniem emerytalno-rentowym”, przez okres co najmniej 5 lat. W świetle treści powyższego przepisu jest rzeczą bezsporną, że okres co najmniej 5 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników musi przypadać w okresie 10 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o rentę strukturalną.

Warto zwrócić uwagę na powyższą przesłankę, bowiem była ona dotychczas najczęściej przedmiotem zmian, a obecne jej ujęcie stanowi powrót do rozwiązania, jakie już funkcjonowało w polskim porządku prawnym w zakresie rent strukturalnych. Mianowicie, w pierwotnym brzmieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na uzyskiwanie rent strukturalnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich ówczesny przepis § 4 pkt 2 miał identyczną treść, czyli wprowadzony w § 4 pkt 2 wymóg podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 5 lat musiał być spełniony w okresie 10 lat poprzedzających złożenie wniosku o rentę strukturalną.

Jednak przepis § 4 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 r. został znówelizowany rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 października 2005 r.⁴ Zmiana weszła w życie w dniu 11 listopada

---

⁴ Dz.U. Nr 211, poz. 1759.

2005 r., nadając mu następującą treść: „(...) prowadził nieprzerwanie działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym w okresie co najmniej 10 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o rentę strukturalną i przez okres co najmniej 5 lat podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników”. Kolejna nowelizacja dokonana została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2006 r.⁵ Zmiana ta weszła w życie w dniu 11 sierpnia 2006 r. Po dokonanych nowelizacjach przepis § 4 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 r. miał następującą treść: „(...) prowadził nieprzerwanie działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym w okresie co najmniej 10 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o rentę strukturalną i przez okres co najmniej 5 lat podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, zwanemu dalej »ubezpieczeniem emerytalno-rentowym«”. W wyniku dokonanej nowelizacji zachowany został wymóg podlegania przez okres co najmniej 5 lat ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, natomiast zrezygnowano z poprzedniego wymogu, iż okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowym ma przypadać w okresie 10 lat poprzedzających złożenie wniosku o rentę strukturalną.

W rozporządzeniu MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r., w § 4 pkt 2, mamy tym samym powrót do pierwotnego ujęcia tej przesłanki, czyli wymóg podlegania przez okres co najmniej 5 lat „ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu” musi przypadać w okresie 10 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku. Wprowadzenie tak ujętej przesłanki stanowi zaostrenie warunków, które musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie renty strukturalnej. To rozwiązanie koresponduje z kolejnymi zmianami, a w szczególności dotyczącymi warunku przekazania gospodarstwa rolnego przez osobę starającą się o uzyskanie renty strukturalnej, który również został ujęty w sposób bardziej rygorystyczny od dotychczasowego.

3. Zgodnie z § 4 pkt 5 rozporządzenia MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r., rolnik starający się o uzyskanie renty strukturalnej zobowiązany jest przekazać gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni użytków rol-

---

⁵ Dz.U. Nr 135, poz. 951.

nych wynoszącej co najmniej 3 ha, a w przypadku gospodarstw rolnych położonych w województwie małopolskim, podkarpackim, śląskim lub świętokrzyskim co najmniej 1 ha. Wprowadzona zmiana nie ogranicza się tylko do podwyższenia kryterium obszarowego gospodarstw rolnych do co najmniej 3 ha powierzchni użytków rolnych (z wyjątkiem czterech województw, w których pozostało dotychczasowe kryterium obszarowe), ale obejmuje również sposób realizacji samego warunku przekazania.

Warunek przekazania gospodarstwa rolnego, o którym mowa w § 4 pkt 5 rozporządzenia, uważa się za spełniony, jeżeli zostały przekazane wszystkie użytki rolne wchodzące w skład tego gospodarstwa, będące zarówno przedmiotem odrębnej własności rolnika i jego małżonka, jak również przedmiotem ich współwłasności, z zastrzeżeniem możliwości zachowania przez uprawnionego do renty strukturalnej i jego małżonka użytków rolnych o łącznej powierzchni nieprzekraczającej 0,5 ha, jeżeli działalność rolnicza prowadzona na tych użytkach służy wyłącznie zaspakajaniu potrzeb własnych. Tak więc spełnienie warunku przekazania gospodarstwa rolnego zostało ujęte analogicznie jak w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 r., natomiast zmienione zostały sposoby realizacji warunku przekazania. Przekazanie gospodarstwa rolnego może nastąpić zarówno na rzecz następcy, jak i na rzecz innej osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, niebędącej jednostką sektora finansów publicznych.

Jeśli chodzi o przekazanie gospodarstwa rolnego na rzecz następcy, to trzeba zaznaczyć, że sama definicja następcy nie uległa zmianie, czyli nadal jest to osoba fizyczna, która rozpoczyna działalność rolniczą po raz pierwszy z dniem przejęcia gospodarstwa rolnego od producenta rolnego ubiegającego się o rentę strukturalną i nie ukończyła 40 roku życia w dniu złożenia wniosku o rentę strukturalną. Dla uzyskania statusu następcy związku pokrewieństwa z osobą przekazującą gospodarstwo rolne nie miały i nie mają prawnego znaczenia. Jednak w obecnym stanie prawnym nastąpiło pewne zróżnicowanie sytuacji prawnej w zakresie przekazania gospodarstwa rolnego następcy, w zależności od tego, czy następca jest zstępnym osoby przekazującej gospodarstwo rolne, czy też nie ma statusu zstępnego.

Mianowicie zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 2 a rozporządzenia, przez przekazanie rozumie się przeniesienie własności gospodarstwa rolnego w całości

na rzecz jednego następcy, przy czym powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego przekazywanego na rzecz następcy, z wyjątkiem zstępnego, nie może być mniejsza niż średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie w województwie, w którym jest położona największa część użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, z tym że w województwie, w którym średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie jest wyższa niż średnia powierzchnia gruntów rolnych w kraju, minimalna powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego przekazywanego na rzecz następcy nie może być mniejsza niż średnia powierzchnia gruntów rolnych w kraju.

Z powyższego rozwiązania wynika zasada, że przekazać następcy gospodarstwo rolne, w którym powierzchnia użytków rolnych wynosi co najmniej 3 ha, a w przypadku województw małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego lub świętokrzyskiego co najmniej 1 ha, można tylko wówczas, gdy następca jest równocześnie zstępnym przekazującego. Jeżeli zaś osoba wybrana na następcę nie jest zstępnym przekazującego gospodarstwo, to powierzchnia użytków rolnych w przekazywanym gospodarstwie rolnym nie może być mniejsza niż średnia powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie, jaka obowiązuje w danym województwie, ewentualnie będzie brana pod uwagę średnia krajowa, czyli w praktyce musi być znacznie wyższa niż w przypadku przekazania gospodarstwa następcy będącemu zstępnym⁶.

Nadto nowelizacja przedmiotowego rozporządzenia dokonana rozporządzeniem z dnia 31 sierpnia 2007 r. wprowadziła nowe rozwiązanie, na mocy którego umowa o przekazaniu gospodarstwa rolnego następcy może być zawarta, gdy następca sporządzi plan rozwoju przejmowanego gospodarstwa⁷.

---

⁶ Na podstawie § 6 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 czerwca 2007 r. Prezes ARiMR na stronach internetowych podał średnią wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwach w kraju za rok 2006. Przykładowo województwo: małopolskie 3,62 ha, podkarpackie 4,23 ha, świętokrzyskie 5,18 ha, śląskie 6,20 ha, zachodniopomorskie 28,37 ha, warmińsko-mazurskie 22,50 ha, średnia powierzchnia krajowa 9,57 ha.

⁷ § 7 ust. 1 pkt d rozporządzenia MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r. w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem MRiRW z dnia 31 sierpnia 2007 r. (Dz.U. Nr 168, poz. 1182).

Zmianie uległa również druga forma przekazania gospodarstwa rolnego, tj. przekazanie na powiększenie jednego lub kilku gospodarstw rolnych przez odpłatne lub nieodpłatne przeniesienie własności użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa. W dotychczasowym stanie prawnym wystarczającym był sam fakt powiększenia gospodarstwa rolnego, natomiast w aktualnym stanie prawnym wprowadzono zasadę, że powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego po powiększeniu nie może być mniejsza niż średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie w danym województwie, a jeżeli w danym województwie średnia powierzchnia gruntów rolnych jest wyższa niż średnia powierzchnia gruntów rolnych w kraju, wówczas powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa po powiększeniu nie może być mniejsza niż średnia powierzchnia gruntów rolnych w kraju. Nadto w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 czerwca 2007 r. wyłączona została dotychczas obowiązująca forma przekazania gospodarstwa rolnego na powiększenie jednego lub kilku gospodarstw rolnych, polegająca na przekazaniu wchodzących w skład gospodarstwa rolnego użytków w dzierżawę na podstawie umowy dzierżawy zawartej na okres co najmniej 10 lat. Zachowano natomiast dotychczasowe rozwiązanie, że warunek przekazania gospodarstwa rolnego uważa się za spełniony, jeżeli Agencja Nieruchomości Rolnych na podstawie ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego skorzystała z prawa pierwokupu lub prawa nabycia użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego.

Wprowadzone rozwiązania jednoznacznie wskazują, że przesłanka przekazania gospodarstwa rolnego, jako jedna z przesłanek nabycia renty strukturalnej, uległa istotnej zmianie, a zmiany te prowadzą do zaostrzenia kryteriów spełnienia tej przesłanki. Biorąc jednak pod uwagę charakter wprowadzonych zmian, trzeba jednoznacznie stwierdzić, że celem ich jest wyraźne powiązanie przesłanki przekazania gospodarstwa rolnego z realizacją funkcji poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych. Ta poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych nie może prowadzić do jakiegokolwiek powiększenia obszaru gospodarstwa, ale takiego, które będzie spełniało kryterium średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie, jakie obowiązuje w danym województwie, ewentualnie będzie brana pod uwagę średnia krajowa. Zważywszy, że przy ustalaniu, czy

spełniony jest warunek przekazania gospodarstwa rolnego, bierze się pod uwagę średnią powierzchnię gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w poszczególnych województwach oraz średnią powierzchnię gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w kraju, która obowiązywała w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku o rentę strukturalną, a także mając na uwadze, że średnie te będą co roku wzrastać – realizacja przesłanki przekazania gospodarstwa rolnego prowadzi do poprawy struktury obszarowej, struktury obszarowej ujmowanej w sposób dynamiczny, a nie statyczny. Nadto wyłączenie z przesłanki przekazania gospodarstwa rolnego tej formy, jaką była możliwość przekazania wchodzących w skład gospodarstwa rolnego użytków rolnych w dzierżawę, sprawia, że powiększenie gospodarstwa rolnego (gospodarstw rolnych), a tym samym poprawa struktury obszarowej, realizowane jest w sposób trwały, tzn. taki, z którym łączy się przeniesienie prawa własności użytków rolnych.

Oczywiście inną konsekwencją tak ujętej przesłanki przekazania gospodarstwa rolnego jest zaostrenie warunków uzyskania renty strukturalnej, a tym samym ograniczenie potencjalnego kręgu osób, które tę przesłankę będą spełniać.

Zmiany dotyczące warunku przekazania gospodarstwa rolnego nie ograniczyły się tylko do przedmiotu i sposobu przekazania, ale objęły również zakres podmiotowy, czyli strony umowy o przekazanie gospodarstwa rolnego.

W odniesieniu do osoby przekazującej gospodarstwo rolne, czyli rolnika starającego się o uzyskanie renty strukturalnej, zmiana stanu prawnego związana jest z wymogiem, aby okres co najmniej 5 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników przypadał w okresie 10 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o rentę strukturalną (o tym pkt 2).

Natomiast gdy chodzi o osobę, z którą rolnik może zawrzeć umowę o przekazanie gospodarstwa rolnego, to rozporządzenie MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r. wprowadza kilka zmian w stosunku do dotychczasowego stanu prawnego. Jeżeli osobą przejmującą gospodarstwo rolne ma być osoba fizyczna, to musi ona być następcą rolnika albo rolnikiem, który nie ukończył 50 roku życia. Wprowadzeniem wymogu nieukończenia 50 lat dla osoby przejmującej gospodarstwo zastąpiono dotychczasowe rozwiązanie, że ma to być osoba młodsza od rolnika. Określenie

konkretnego wieku, którego nie może przekroczyć osoba przejmująca gospodarstwo rolne, po pierwsze, precyzuje zbyt ogólnie poprzednio sformułowaną przesłankę, a po drugie, pozwala osobie przejmującej gospodarstwo rolne na ewentualne uzyskanie przez nią w przyszłości renty strukturalnej. Zważywszy na rozwiązanie, które obowiązywało i nadal obowiązuje, iż renta strukturalna nie przysługuje, jeżeli w skład przekazywanego gospodarstwa rolnego wchodziły użytki rolne przejęte w trybie określonym w przepisach o rentach strukturalnych w rolnictwie, przepisach o pomocy finansowej na uzyskiwanie rent strukturalnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich albo w trybie niniejszego rozporządzenia, chyba że rolnik prowadził działalność rolniczą na tych użytkach co najmniej przez 5 lat⁸. Tak więc przejęcie gospodarstwa rolnego przez rolnika, który nie ukończył 50 lat, pozwala na spełnienie powyższego wymogu i w chwili ukończenia przez niego 55 lat pozwala na staranie się o uzyskanie renty strukturalnej, jeżeli oczywiście spełnione są pozostałe przesłanki. Co prawda tak określona granica wieku w ograniczonym zakresie realizuje jeden z postulatów rent strukturalnych, jakim jest zmiana generacji w rolnictwie, ale niewątpliwie czyni to w większym zakresie niż poprzednie rozwiązanie. Ponadto spełnienie warunku przekazania gospodarstwa rolnego ma prowadzić nie tylko do zmiany pokoleniowej osób prowadzących gospodarstwo rolne, ale również do zmiany dotyczącej zawodowego przygotowania osób prowadzących gospodarstwo rolne. To przejmowanie gospodarstw rolnych wyłącznie przez osoby, które posiadają odpowiednie merytoryczne przygotowanie, wynika z przyjętego rozwiązania, zgodnie z którym umowa o przekazaniu gospodarstwa rolnego lub użytków rolnych wchodzących w jego skład może być zawarta wyłącznie z osobą fizyczną, która posiada kwalifikacje zawodowe przydatne do prowadzenia działalności rolniczej. Ten wymóg posiadania zawodowego przygotowania do prowadzenia działalności rolniczej dotyczy

---

⁸ § 11 w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U. Nr 109, poz. 750), § 11 w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na uzyskiwanie rent strukturalnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz.U. Nr 114, poz. 1191).

zarówno następcy, jak i innej osoby fizycznej, z którą może być zawarta umowa o przekazaniu gospodarstwa rolnego. I właśnie sposób określenia kwalifikacji zawodowych został w pewnym zakresie zmieniony w rozporządzeniu MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r. Aktualnie osoba fizyczna posiada kwalifikacje zawodowe, jeżeli posiada wykształcenie rolnicze zarówno wyższe, średnie, jak i zawodowe. Tym samym osoba posiadająca wykształcenie zawodowe nie musi dodatkowo legitymować się 3-letnim stażem pracy w rolnictwie. Kwalifikacje zawodowe posiada również osoba, która legitymuje się wykształceniem wyższym innym niż rolnicze i ma ukończone studia podyplomowe w zakresie związanym z rolnictwem. Natomiast osoby posiadające wykształcenie wyższe lub średnie, ale inne niż rolnicze, muszą legitymować się 3-letnim stażem pracy w rolnictwie, a osoby posiadające wykształcenie podstawowe, gimnazjalne lub zasadnicze zawodowe inne niż rolnicze 5-letnim stażem pracy. Zarówno sam wymóg legitymowania się stażem pracy w rolnictwie, jak i jej czasookres nie jest rozwiązaniem nowym. Rozwiązaniem nowym jest natomiast przepis § 7 ust. 3 rozporządzenia, który stanowi, że za staż pracy w rolnictwie uznaje okres, liczony do dnia złożenia wniosku, w którym osoba przejmująca gospodarstwo rolne podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników. Przepis ten w sposób zasadniczy zmienił treść i zakres przesłanki związanej ze stażem pracy w rolnictwie. Mianowicie, stażem pracy w rolnictwie wymaganym od nabywcy gospodarstwa rolnego dla potrzeb rent strukturalnych może legitymować się tylko taka osoba, która podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników. Wprowadzenie wymogu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników powoduje, że stażem pracy w rolnictwie nie legitymują się te osoby, które, mimo że faktycznie taki staż posiadają, ale z uwagi na np. formę prawną i tytuł prawny, w oparciu o który wykonywały pracę w rolnictwie, nie były objęte ubezpieczeniem społecznym rolników, a powszechnym ubezpieczeniem społecznym. O ile w poprzednim stanie prawnym fakt podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników stanowił tylko jeden z możliwych sposobów, za pomocą którego można było wykazać, że spełniona została przesłanka posiadania stażu pracy w rolnictwie, to w aktualnym stanie prawnym, aby móc przyjąć, iż przesłanka stażu pracy w rolnictwie została spełniona, niezbędne jest podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników. Powyższa zmiana stanu prawnego prowadzi do zawężenia kręgu

osób, z którymi osoba starająca się o uzyskanie renty strukturalnej może zawrzeć umowę o przekazaniu gospodarstwa rolnego. Wśród osób fizycznych legitymujących się kwalifikacjami zawodowymi można zatem wyróżnić dwie grupy: pierwsza grupa to osoby, które posiadają wykształcenie rolnicze, i grupa druga to osoby nieposiadające wykształcenia rolniczego, które muszą legitymować się odpowiednim stażem pracy w rolnictwie połączonym z podleganiem ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Innym wymogiem, który musi spełniać osoba fizyczna, z którą ma być zawarta umowa o przekazaniu gospodarstwa rolnego, jest zobowiązanie się do prowadzenia działalności rolniczej na przejętych użytkach rolnych przez okres co najmniej 5 lat. Obecnie osoba taka musi zobowiązać się do osobistego prowadzenia działalności rolniczej, czyli kolejna zmiana stanu prawnego prowadząca do obostrzenia wymogów, jakie muszą być spełnione w związku ze staraniami o uzyskanie renty strukturalnej. Podnieść jednak należy, że wprowadzenie wymogu zobowiązania się do osobistego prowadzenia działalności rolniczej nie zostało powiązane z żadnymi negatywnymi konsekwencjami w przypadku jego zaniechania.

Obecna regulacja w sprawie rent strukturalnych, podobnie jak i poprzedzająca ją, posługuje się pojęciem „umowa o przekazaniu gospodarstwa rolnego lub użytków rolnych”. Określenie to nie oznacza nowego rodzaju umowy, a wszystkie umowy przenoszące własność. Przesłanki zawarcia takich umów, a także rola i zadania notariusza przy sporządzaniu takich umów nie są objęte przedmiotem niniejszych rozważań⁹.

4. Podstawowym czynnikiem, który sprawił, że renty strukturalne cieszą się tak dużym zainteresowaniem, jest wysokość świadczenia pieniężnego, które z tego tytułu można otrzymać, a w szczególności gdy porówna się wysokość renty strukturalnej z wysokością świadczeń

---

⁹ Szerzej na ten temat: R. B u d z i n o w s k i, *Przekazanie gospodarstwa rolnego za rentę strukturalną w praktyce notarialnej*, Rejent 2004, nr 10, s. 46-73; R. S z t y k, *Przeniesienie własności nieruchomości w związku z zaopatrzeniem emerytalnym i rentami strukturalnymi w rolnictwie*, Rejent 2004, nr 8, s. 72-98; M. P a e t z, *Z problematyki notarialnego przekazywania gospodarstw rolnych za rentę strukturalną*, Przegląd Prawa Rolnego 2006, nr 1, s. 205- 224; R. P a s t u s z k o, *Zakres kognicji w postępowaniu o przyznanie renty strukturalnej w wyniku zawarcia umowy przeniesienia własności nieruchomości rolnych*, Rejent 2007, nr 11, s. 95-106.

emerytalno-rentowych otrzymywanych w ramach systemu ubezpieczenia społecznego rolników¹⁰. Mając na uwadze powyższe, a także podstawową zasadę, że renty strukturalne są przyznawane do wysokości limitu stanowiącego równowartość w złotych kwoty euro określonej w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich na poszczególne lata, w nowym rozporządzeniu, tj. w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 czerwca 2007 r., zmienione zostały zasady dotyczące ustalania wysokości rent strukturalnych.

Generalnie zmiany te prowadzą do obniżenia wysokości renty strukturalnej. Jako podstawową wysokość renty strukturalnej przyjęto 150% kwoty najniższej emerytury (w miejsce dotychczasowych 210%), jeżeli zaś wnioskodawca pozostaje w związku małżeńskim, wysokość renty strukturalnej może być zwiększona o 100% kwoty najniższej emerytury (w miejsce dotychczasowych 60%). Nadto aktualne przepisy przewidują jeszcze tylko jeden przypadek zwiększenia renty strukturalnej, mianowicie w przypadku przekazania gospodarstwa rolnego o łącznej powierzchni użytków rolnych większej niż 10 ha osobie w wieku poniżej 40 lat wysokość renty strukturalnej zwiększa się o 15% kwoty najniższej emerytury. W poprzednim stanie prawnym możliwości zwiększenia renty strukturalnej w zależności od wielkości przekazanego gospodarstwa rolnego były bardziej zróżnicowane i w znacznie większej wysokości. W sumie maksymalna wysokość renty strukturalnej, jaką mogli wówczas uzyskać małżonkowie, wynosiła 410% najniższej emerytury, a obecnie 265%.

To obniżenie wysokości świadczeń z tytułu rent strukturalnych związane jest z dużą liczbą osób zainteresowanych w uzyskaniu tej formy pomocy. Stąd też przyjęto rozwiązanie, aby w ramach ustalonego limitu środków, które mogą być przeznaczone na uzyskiwanie rent strukturalnych, większa grupa beneficjentów mogła z tego rozwiązania skorzystać.

5. Postępowanie w sprawie przyznania renty strukturalnej jest postępowaniem administracyjnym, które jednak charakteryzuje się pewnymi rozwiązaniami szczególnymi w stosunku do regulacji kodeksu postępowania administracyjnego.

---

¹⁰ S. Pa s z k o w s k i, *Renty strukturalne w rolnictwie*, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa 2006, s. 344 i nast.

Wszczęcie postępowania następuje na pisemny wniosek rolnika ubiegającego się o przyznanie renty strukturalnej lub we wskazanych przypadkach małżonka rolnika. W dotychczasowym stanie prawnym wnioskodawca mógł złożyć wniosek o przyznanie renty strukturalnej do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania kierownika biura powiatowego Agencji wyłącznie osobiście. W nowym rozporządzeniu w § 17 ust. 2 rozszerzono katalog sposobów złożenia wniosku i przyjęto, że wniosek o przyznanie renty strukturalnej można złożyć: osobiście, listem poleconym lub pocztą kurierską. Pomimo wprowadzenia nowych sposobów co do możliwości złożenia wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie przyznania renty strukturalnej, rozwiązanie to ma nadal węższy zakres niż przepis art. 63 k.p.a. regulujący formy, w jakich mogą być składane wnioski i podania w sprawach administracyjnych. Również termin dotyczący załatwienia sprawy został uregulowany w sposób szczególny w stosunku do ogólnych zasad wynikających z przepisu art. 36 k.p.a. I tak termin, w którym organ ma dokonać weryfikacji wniosku o przyznanie renty strukturalnej, wynosi 40 dni.

Dalsze zmiany dotyczące postępowania w sprawie przyznania renty strukturalnej w stosunku do ogólnych reguł postępowania administracyjnego wynikają z ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich¹¹, ustawy zawierającej zarazem delegację ustawową do wydania przedmiotowego rozporządzenia w sprawie rent strukturalnych. Przepis art. 21 powołanej ustawy, który dotyczy wszelkich form pomocy finansowej realizowanych w ramach rozwoju obszarów wiejskich, a przyznawanych w trybie postępowań w sprawach indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnej, a więc również postępowania w sprawie rent strukturalnych, wprowadza następujące procesowe zasady. Przede wszystkim organ, przed którym toczy się postępowanie, zobowiązany jest stać na straży praworządności oraz w sposób wyczerpujący rozpatrzeć materiał dowodowy. Powyższe zasady to powtórzenie podstawowych zasad kodeksu postępowania administracyjnego, takich jak: zasada praworządności czy też zasada prawdy obiektywnej (art. 6, art. 7 k.p.a.). Nadto organ, przed którym toczy

---

¹¹ Dz.U. Nr 64, poz. 427.

się postępowanie, zobowiązany jest do udzielania stronom, na ich żądanie, niezbędnych pouczeń co do okoliczności faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków, będących przedmiotem postępowania (art. 21 ust. 2 pkt 3 ustawy). Ta zasada koresponduje z zasadą udzielania informacji przez organ prowadzący postępowanie, określoną w art. 9 k.p.a., nie stanowi jednak jej powtórzenia. O ile art. 9 k.p.a. nakłada na organy obowiązek należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego, to w przypadku szczególnych postępowań dotyczących przyznania pomocy organ zobowiązany jest do udzielania informacji i pouczeń na żądanie strony. Wprowadzone rozwiązanie niewątpliwie ogranicza obowiązki informacyjne podejmowane z urzędu przez organy prowadzące postępowanie, równocześnie dając stronom możliwość żądania udzielenia informacji przez organ. Rozważając problematykę dotyczącą zasady udzielania informacji w postępowaniu administracyjnym w sprawie przyznania renty strukturalnej, należy jednak zwrócić uwagę na przepisy szczególne dotyczące rent, które z kolei nakładają na organ szczególne obowiązki informacyjne, takie jak obowiązek zamieszczenia stosownych pouczeń i informacji zarówno w postanowieniu o spełnieniu warunków do otrzymania renty strukturalnej, jak i w decyzji o przyznaniu renty strukturalnej. Rozporządzenie MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r. rozszerzyło katalog pouczeń i informacji, które organ zobowiązany jest zamieścić w postanowieniu. Obok dotychczasowego pouczenia o warunkach dotyczących formy, sposobu i terminu przekazania gospodarstwa rolnego oraz zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej, a także informacji o ustaleniach dotyczących spełnienia warunku posiadania kwalifikacji zawodowych przez wskazanego we wniosku przejmującego, organ zobowiązany jest pouczyć o konieczności spełnienia warunku dotyczącego powierzchni użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz o konieczności przedstawienia przez następcę planu rozwoju gospodarstwa¹². Natomiast obowiązek dotyczący zamieszczania szczególnych pouczeń w decyzji o przyznaniu renty strukturalnej nie uległ zmianie i dotyczy okoliczności powodujących zawieszenie wypłaty renty strukturalnej.

---

¹² § 19 ust. 6 rozporządzenia MRiRW z 19 czerwca 2007 r.

ralnej i zmniejszenie jej wysokości. Powyższe rozwiązania wskazują, że w postępowaniu o przyznanie renty strukturalnej zasada udzielania informacji stronom przez organ została inaczej ukształtowana niż w kodeksie postępowania administracyjnego. Mianowicie, co do wskazanych wyżej informacji, organ został zobowiązany do pouczenia strony, w pozostałych zaś przypadkach czyni to na żądanie strony.

Kolejną zmianę dotyczącą ogólnych zasad postępowania administracyjnego wprowadza przepis art. 21 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. Mianowicie, zgodnie z powołanym przepisem, organ prowadzący postępowanie zapewnienia stronom, na ich żądanie, czynny udział w każdym stadium postępowania; przy czym przepisu art. 81 k.p.a. się nie stosuje.

Przepis art. 81 k.p.a. zawiera zasadę, zgodnie z którą okoliczność faktyczna może być uznana za udowodnioną, jeżeli strona miała możliwość wypowiedzenia się co do przeprowadzonych dowodów (domniemanie faktyczne). Wprowadzone rozwiązanie ogranicza stosowanie jednej z ogólnych zasad postępowania administracyjnego, jaką jest nałożenie na organy administracji obowiązku zapewnienia stronom czynnego udziału w każdym stadium postępowania (art. 10 k.p.a.), a także wyłącza stosowanie tzw. domniemania faktycznego, uregulowanego w art. 81 k.p.a. W postępowaniu w sprawie renty strukturalnej organ zobowiązany jest zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, ale tylko wówczas, gdy strona z takim żądaniem wystąpi.

Nadto powołana wyżej ustawa w przepisie art. 21 ust. 3 nakłada na strony oraz inne osoby uczestniczące w postępowaniu w sprawie dotyczącej przyznania pomocy – w tym w sprawie rent strukturalnych – obowiązek przedstawiania dowodów oraz dawania wyjaśnień co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek, zaś ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Powyższe rozwiązanie wprowadza do postępowań w sprawach dotyczących przyznania pomocy zasadę dotyczącą rozłożenia ciężaru dowodu w postępowaniu administracyjnym. Jest to rozwiązanie niezwykle istotne, zważywszy że w samym kodeksie postępowania administracyjnego zasada dotycząca rozłożenia ciężaru dowodu nie jest wprost uregulowana. Na gruncie kodeksu postępowania administracyjnego problematyka dotycząca rozłożenia ciężaru dowodu najczęściej pojawia się

w kontekście zasady prawdy obiektywnej. Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego w kwestii rozłożenia ciężaru dowodu w postępowaniu administracyjnym nie jest jednolite. Na przykład w wyroku NSA z dnia 4 lipca 2001 r., I SA 301/00, przyjęto, iż: „Obowiązek zebrania całego materiału dowodowego w postępowaniu administracyjnym oznacza, że organ administracji publicznej winien z własnej inicjatywy gromadzić w aktach dowody, które jego zdaniem będą konieczne dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy oraz winien gromadzić w aktach także dowody wskazane lub dostarczone przez strony, jeżeli mają one znaczenie dla sprawy”. Odmiennie w wyroku NSA z dnia 11 lipca 2002 r., I SA/Po 788/00, w którym stwierdzono, że: „Kpa nie reguluje kwestii ciężaru dowodu w postępowaniu. Ogólna reguła dowodowa z art. 6 kc., która znajduje w takim przypadku zastosowanie, stanowi, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na organie lub stronie, zależnie od tego który z tych podmiotów wywodzi z danego faktu skutki prawne. Zasada dotycząca prawdy obiektywnej (art. 7 k.p.a.) nie jest regulatorem ciężaru dowodu.” Z tym ostatnim wyrokiem trudno się zgodzić, ponieważ w kodeksie postępowania administracyjnego nie można wskazać podstawy prawnej, która pozwalałaby w postępowaniu administracyjnym, na etapie którego organ nie jest stroną, lecz organem władczym, stosować regułę dotyczącą stosunków cywilnoprawnych.

Ten stan prawny został zmieniony, albowiem rozwiązanie zawarte w przepisie art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. jednoznacznie reguluje kwestię rozłożenia ciężaru dowodu w postępowaniach administracyjnych dotyczących pomocy finansowej, w tym w sprawie rent strukturalnych.

Dalsze zmiany powszechnych zasad postępowania administracyjnego dotyczą odwołania od decyzji w sprawie przyznania pomocy, przepis art. 21 ust. 4 ustawy stanowi, że odwołanie od decyzji w sprawie przyznania pomocy rozpatruje się w terminie dwóch miesięcy od dnia otrzymania odwołania oraz odwołanie od decyzji nie wstrzymuje jej wykonania. Redakcja powyższego przepisu może budzić pewne wątpliwości dotyczące jego zakresu, mianowicie, czy przepis ten dotyczy odwołań od decyzji w sprawach pomocy, (a więc zarówno decyzji przyznających pomoc, jak i decyzji odmawiających pomocy czy też decyzji np. zawieszających prawo pomocy), czy tylko odwołań od decyzji przyznających

pomoc. Wątpliwości te wynikają z użytego przez ustawodawcę sformułowania „decyzji w sprawie przyznania pomocy”, a nie decyzji w sprawach pomocy, czy też decyzji w sprawie dotyczącej przyznania pomocy. Mając jednak na uwadze charakter wprowadzonych zmian w stosunku do postanowień kodeksu postępowania administracyjnego, tj. art. 35 § 3 k.p.a., który przewiduje miesięczny termin do rozpatrzenia odwołania, a także art. 130 § 2 k.p.a., zgodnie z którym wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji, należy wnioskować, że wprowadzone zmiany dotyczące odwołań obejmują zarówno decyzje w sprawie przyznania pomocy, jak i decyzje odmawiające przyznania pomocy czy też decyzje w sprawie zawieszania, zmieniania wysokości pomocy finansowej, jeżeli przepisy merytoryczne dotyczące danego rodzaju pomocy przewidują wydawanie takich decyzji. Niezależnie od wskazanej regulacji ustawowej rozporządzenie MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r. w § 16 ust. 2 stanowi, że wniesienie odwołania od decyzji kierownika biura powiatowego Agencji w sprawach przyznania, zawieszania, zwiększania i zmniejszania rent strukturalnych nie wstrzymuje jej wykonania. Wobec rozwiązań zawartych w ustawie ten przepis rozporządzenia to zbędne powtórzenie, a jego obecność spowodowana jest zapewne powtórzeniem stosownego przepisu z rozporządzenia RM z dnia 30 kwietnia 2004 r., tyle że wówczas zamieszczenie takiego przepisu było uzasadnione, bowiem ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. nie zawierała przepisów zmieniających postępowanie administracyjne uregulowane w kodeksie postępowania administracyjnego.

Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. wprowadziła jeszcze jedną istotną zmianę w stosunku do przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, a dotyczącą dopuszczalności zmiany decyzji ostatecznej. Przepis art. 155 k.p.a. stanowi, że decyzja ostateczna, na mocy której strona nabyła prawo, może być w każdym czasie za zgodą strony uchylona lub zmieniona przez organ administracji publicznej, który ją wydał, lub przez organ wyższego stopnia, jeżeli przepisy szczególne nie sprzeciwiają się uchynieniu lub zmianie takiej decyzji i przemawia za tym słuszny interes społeczny lub słuszny interes strony. Powyższa zasada została zmieniona przepisem art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 7 marca 2007 r., a mianowicie w przypadku, o którym mowa w art. 155 k.p.a., organ wyższego stopnia może zmienić decyzję ostateczną w sprawie przyznania pomocy, na mocy

której strona nabyła prawo, również bez zgody strony, jeżeli nie ograniczy to nabytych przez nią praw.

Wprowadzone ustawą z dnia 7 marca 2007 r. zmiany w zakresie postępowania administracyjnego w sprawach dotyczących przyznania pomocy finansowej dotyczą również spraw rent strukturalnych. Stąd też, omawiając nowe zasady nabywania rent strukturalnych, nie można było ograniczyć tematu do samych zmian prawa materialnego, bez wskazania zmian proceduralnych, jakie zostały wprowadzone do postępowania administracyjnego w sprawach dotyczących rent strukturalnych.

Charakterystyczną cechą postępowania w sprawie przyznania renty strukturalnej jest jego dwuetapowość. Pierwszy etap to weryfikacja wniosku i jeżeli zostanie ustalone, że spełnione są warunki określone w rozporządzeniu, kierownik biura powiatowego ARiMR wydaje postanowienie o spełnieniu tych warunków. Drugi etap postępowania następuje po przekazaniu gospodarstwa rolnego i zaprzestaniu prowadzenia działalności rolniczej, a kończy się wydaniem przez kierownika biura powiatowego ARiMR decyzji w sprawie przyznania renty strukturalnej. Taki tryb postępowania ma przede wszystkim na uwadze ochronę interesów wnioskodawców, bowiem decyzja o przekazaniu gospodarstwa rolnego podejmowana jest po otrzymaniu postanowienia o spełnieniu warunków, równocześnie jednak powoduje, że postępowanie w sprawie przyznania renty strukturalnej może trwać stosunkowo długo. Mając zatem na uwadze obowiązujący tryb postępowania w przedmiocie przyznania renty strukturalnej, a równocześnie podstawową zasadę, zgodnie z którą renty strukturalne są przyznawane do wysokości określonego limitu stanowiącego równowartość w złotych kwoty euro określonej w programie na poszczególne działania, niezbędnym staje się rozstrzygnięcie, jakie są losy wszczętego postępowania w przypadku, gdy nastąpiło osiągnięcie wskazanego limitu.

W rozporządzeniu RM z 30 kwietnia 2004 r. uregulowane zostało tylko jedno zagadnienie, mianowicie, jeżeli wskazany limit środków na dany rok został wyczerpany, przekazanie gospodarstwa rolnego i zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej powinno nastąpić od 1 stycznia do 30 czerwca następnego roku¹³. Tym samym osiągnięcie wskazanego limitu po

---

¹³ § 22 rozporządzenia RM z dnia 30 kwietnia 2004 r.

wydaniu postanowienia w sprawie spełnienia warunków do nabycia renty strukturalnej powodowało, że termin przekazania gospodarstwa rolnego ulegał przesunięciu. Natomiast rozporządzenie nie regulowało, czy po osiągnięciu wskazanego limitu środków na dany rok można było wydać postanowienie w sprawie spełnienia warunków do nabycia renty strukturalnej (wówczas termin przekazania gospodarstwa rolnego ulegałby przesunięciu), czy też takie postanowienie nie mogło być wydane (wówczas pojawiał się pytanie o sposób zakończenia wszczętego postępowania).

Z kolei w rozporządzeniu MRiRW z 19 czerwca 2007 r. w zakresie dotyczącym wskazanych wyżej zagadnień wprowadzono nowe rozwiązania. Przede wszystkim Prezes Agencji zobowiązany został do podawania do publicznej wiadomości w terminie do 31 marca danego roku, jaki jest termin składania wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Renty strukturalne”, a także do podawania informacji o liczbie złożonych wniosków¹⁴. Konsekwencją powyższych regulacji jest rozwiązanie, zgodnie z którym postanowienia o spełnieniu warunków do uzyskania renty strukturalnej wydawane są do osiągnięcia ustalonego limitu środków¹⁵. Przekroczenie limitu środków powoduje, że postanowienie nie może być wydane, tym samym wyeliminowane zostały te przypadki, gdy po wydaniu postanowienia, w związku z przekroczeniem limitu środków, termin przekazania gospodarstwa i zaprzestania prowadzenia działalności ulegał przesunięciu na następny rok.

Mimo wprowadzonych rozwiązań nie można wykluczyć takiej sytuacji, w której po upływie wskazanego terminu i po przekroczeniu ustalonego limitu środków na dany rok wpływa do organu wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie przyznania renty strukturalnej. Pojawia się wówczas pytanie, jak zakończyć wszczęte w takich okolicznościach postępowanie w sprawie przyznania renty strukturalnej. Bezsporne jest, że organ nie może wówczas wydać postanowienia o spełnieniu warunków do uzyskania renty strukturalnej. Z kolei przepisy rozporządzenia nie przewidują w takiej sytuacji podstawy prawnej do wydawania postanowienia o treści odmownej, a szerzej ujmując, w ogóle nie odnoszą się do takiej sytuacji. Tym samym sposobu rozstrzygnięcia powyższego

---

¹⁴ § 21 rozporządzenia MRiRW z 19 czerwca 2007 r.

¹⁵ Tamże.

zagadnienia należy poszukiwać w oparciu o ogólne reguły postępowania administracyjnego. Czy zatem w takim przypadku organ winien wydać decyzję o odmowie przyznania renty strukturalnej, czy też decyzję umarzającą postępowanie? Poszukiwanie sposobu rozstrzygnięcia powyższej kwestii będzie zatem zależne od oceny przyjętego rozwiązania dotyczącego ustalania limitu środków na dany rok, z punktu widzenia przesłanek wymaganych do nabycia renty strukturalnej. To powiązanie możliwości uzyskania renty strukturalnej z ustalonym limitem środków znajduje swoje odzwierciedlenie w stanie prawnym. Mianowicie § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 r. stanowił, że renty strukturalne są przyznawane do wysokości limitu środków stanowiących równowartość w złotych kwoty euro określonej w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich na uzyskiwanie rent strukturalnych (...). Z kolei w rozporządzeniu MRiRW z dnia 19 czerwca 2007r. brak takiego przepisu, natomiast w przepisie art. 11 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów (...) zamieszczono ogólną zasadę, zgodnie z którą pomoc jest przyznawana do wysokości limitu stanowiącego równowartość w złotych kwoty euro określonej w programie na poszczególne działania. Zasada ta dotyczy wskazanych w przepisie działań, w tym rent strukturalnych. Można zatem sformułować pogląd, że powyższa zasada to ustawowa przesłanka nabycia renty strukturalnej, obowiązująca obok przesłanek określonych w rozporządzeniu MRiRW z 19 czerwca 2007 r. Brak ustawowej przesłanki uwzględnienia żądania zgłoszonego we wniosku o przyznanie renty strukturalnej nie czyni jednak tego postępowania bezprzedmiotowym w rozumieniu przepisu art. 105 § 1 k.p.a., lecz oznacza bezzasadność żądania, co powinno powodować odmowę uwzględnienia wniosku, czyli wydanie decyzji o odmowie przyznania renty strukturalnej. Wydanie decyzji o odmowie przyznania renty strukturalnej nie zamyka wnioskodawcy możliwości ponownego złożenia wniosku w kolejnym roku w ramach nowego limitu środków ustalonych na ten rok, ponieważ wniosek składany jest wówczas w nowych okolicznościach faktycznych i prawnych.

6. Na zakończenie rozważań warto zastanowić się, czy rozporządzenie MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” zgodne jest z europejską regulacją w zakresie rent struk-

turalnych zawartą w art. 23 (wcześniejsze emerytury) rozporządzenia Rady nr 1698/2005/WE w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)¹⁶. Analiza powyższych przepisów prowadzi do wniosku, że brak jest takiej zgodności. Mianowicie, jak wynika z art. 23 ust. 1b rozporządzenia nr 1698/2005, podmiotami uprawnionymi do uzyskania renty strukturalnej są zarówno rolnicy, jak i robotnicy rolni. O ile na podstawie poprzedniego rozporządzenia nr 1257/1999¹⁷ objęcie robotników rolnych możliwością wsparcia z tytułu rent strukturalnych miało charakter fakultatywny, o tyle na podstawie rozporządzenia nr 1698/2005 ma charakter obligatoryjny, natomiast prawo krajowe, tj. rozporządzenie MRiRW z 19 czerwca 2007 r., nadal dotyczy tylko rolników i nie obejmuje robotników rolnych. Druga niezgodność dotyczy okresu wsparcia z tytułu przyznania renty strukturalnej. Rozporządzenie 1698/2005 zmodyfikowało dotychczasowy okres otrzymywania renty strukturalnej i w art. 23 ust. 5 nie tylko zrównało maksymalny czas wypłaty renty dla rolników i robotników rolnych, ale określiło, że całkowity czas trwania wsparcia z tytułu renty strukturalnej nie przekracza 15 lat, z zastrzeżeniem, że okres ten nie przekracza momentu ukończenia przez przekazującego gospodarstwo 70 roku życia oraz normalnego wieku emerytalnego robotnika rolnego. Tymczasem w prawie krajowym w § 13 rozporządzenia MRiRW z dnia 19 czerwca 2007 r. znajduje się zapis, który stanowi, że rentę strukturalną wypłaca się nie dłużej niż do osiągnięcia przez pobierającego 65 lat. Na tle powyższych uwag nasuwa się jeden wniosek, że przepisy krajowe dotyczące rent strukturalnych nie konwenują z przepisami europejskimi.

7. Przedstawione zmiany stanu prawnego w zakresie nabywania rent strukturalnych dotyczą tylko wybranych zagadnień, nie wyczerpując całości problematyki. Omawiane nowe rozwiązania, które modyfikują dotychczasowe przesłanki nabycia renty strukturalnej, prowadzą do jednoznacznego wniosku, że charakter wprowadzonych zmian powoduje zaostrenie dotychczasowych przesłanek, a tym samym ograniczenie potencjalnego kręgu

---

¹⁶ Dz.Urz. UE L 277/1 z 2005 r. ze zm.

¹⁷ Rozporządzenie Rady nr 1257/1999/WE z dnia 17 maja 1999 r. dotyczące wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej FEOGA Dz.Urz. UE L 160/80 z 1999 r.

beneficjentów mogących z tej formy działania skorzystać. Uwaga ta szczególnie dotyczy przesłanki przekazania gospodarstwa rolnego. Jednak głównym celem i powodem wprowadzonych zmian nie jest samo obustrzenie przesłanek, od spełnienia których uzależnione jest nabycie prawa do renty strukturalnej, ale dążenie do realizowania w większym niż dotychczas zakresie zmian strukturalnych w gospodarstwach rolnych. To zwrócenie większej uwagi na realizację zmian strukturalnych niewątpliwie należy ocenić pozytywnie, ale równocześnie trzeba pokreślić, że z uwagi na duże zainteresowanie nabyciem praw do rent strukturalnych wprowadzenie powyższych zmian było o tyle łatwiejsze, że nie powodowało obaw o utratę zainteresowania tą formą działania w ramach rozwoju obszarów wiejskich. Z kolei wprowadzone zmiany dotyczące postępowania w sprawach rent strukturalnych mają zapewnić organom pewne ułatwienia w prowadzeniu niniejszych spraw.